

zaterdag

29.11.2014

20.00 Concertzaal

19.15 Inleiding door

Mark Delaere

deFilharmonie

Universele muziek

CONCERTGEBOUW BRUGGE

Biografieën

deFilharmonie (BE) bezit als symfonieorkest een artistieke souplesse die toelaat om meerdere stijlen op een historisch verantwoorde wijze te vertolken. Het grote repertoire en het bijzondere karakter van het orkest zorgen voor een unieke positie in binnen- en buitenland. Zo wordt deFilharmonie regelmatig uitgenodigd door belangrijke internationale huizen zoals het Weense Musikverein en het Amsterdamse Concertgebouw. In haar cd-opnames focust deFilharmonie op het grote orkestrepertoire, Belgische muziek en hedendaags klassiek. Verschillende cd's van deFilharmonie werden bekroond door de vakpers, waaronder recente opnames van Beethoven, Mendelssohn en Dvořák, onder leiding van Philippe Herreweghe.

Martyn Brabbins (UK) is eerste gastdirigent van deFilharmonie en was in het verleden artistiek directeur van het Cheltenham International Festival of Music en hoofdirigent van het BBC Scottish Symphony Orchestra. Sinds 2013 is hij chef-dirigent bij het Nagoya Philharmonic Orchestra. Brabbins is een van de toonaangevende en meest veelzijdige Britse dirigenten van zijn generatie. Hij begon zijn dirigentencarrière in Sint-Petersburg als student van Ilya Musin. Nadat hij in 1988 de eerste prijs won op de Leeds Conductors' Competition nam zijn carrière een hoge vlucht. Inmiddels stond hij voor de grootste Britse orkesten, en werd hij uitgenodigd door diverse internationale toporkesten en operahuizen. Naast het reguliere orkest- en operarepertoire is Martyn Brabbins een veelgevraagd dirigent voor hedendaagse muziek. Typisch voor zijn muzikale nieuwsgierigheid is zijn uitgesproken belangstelling voor het onbekende romantische repertoire, een voorliefde die weerspiegeld wordt in zijn omvangrijke discografie.

Piet Van Bockstal (BE) studeerde hobo aan het Koninklijk Muziekconservatorium van Brussel bij Paul Dombrecht en vervolmaakte zich bij Hansjörg Schellenberger (Berliner Philharmoniker) en John Anderson (Philharmonia Orchestra). Sinds 1985 is hij eerste hobo solo van deFilharmonie (toen nog het Koninklijk Filharmonisch Orkest van Vlaanderen), een functie die hij ook een achttal jaar bekleedde bij het Orchestre Royal de Chambre de Wallonie. Piet Van Bockstal bracht zowat het ganse hoborepertoire op de planken, zowel als solist (in meer dan 70 concerten voor hobo en orkest) als in kamermuziekverband. Hij concerteerde over de hele wereld en was ook bijzonder bedrijvig in de opnamestudio. Van Bockstal heeft vooral een grote reputatie opgebouwd als uitmuntend vertolker van hedendaagse muziek. Hij is medeoprichter van Ictus en een graag geziene gast op alle internationale podia voor hedendaagse muziekcreatie.

Uitvoerders en programma

deFilharmonie: orkest
Martyn Brabbins: dirigent
Piet Van Bockstal: hobo
ChampdAction: electronics

—

Benjamin Britten (1913-1976)
The Young Person's Guide to the Orchestra, opus 34 (Variations and Fugue on a Theme of Henry Purcell) (1946)

Wim Henderickx (1962)
Hoboconcerto, 'Empty mind 1' (wereldcreatie) (2014)
- Awakening
- Without desires
- Ecstasy
- Contemplation
- Secret glance
- Epilogue

— pauze —

Dmitry Shostakovich (1906-1975)
Symfonie nr. 10 in e, opus 93 (1953)
- Moderato
- Allegro
- Allegretto
- Andante – Allegro

Wereld
première

FOCUS
PURCELL

ORKESTRAAL

Dit concert wordt opgenomen door Klara en uitgezonden op 18.12.2014 om 20 uur tijdens Klara Live. Bedankt voor het vermijden van storende geluiden, ook tussen de delen.

Uw applaus krijgt kleur dankzij de bloemen van Bloemblad.

Een cliché en zijn sociologische verklaring

Sinds jaar en dag bestaat een doorsnee symfonisch concert uit een ouverture, een concerto en een symfonie. Voor een dergelijk hardnekkige praktijk bestaan meestal goede redenen. In dit geval gaan die terug op de 19e eeuw, een periode waarin de symfonie (naast de opera) het meest prestigieuze en openbare genre was. De ouverture was aanvankelijk nog een aandachtstrekker en geroezemoes-onderdrukker, een korte overgang tussen praten en luisteren. Populaire opera-ouvertures slaagden het best in dit opzet, maar allengs werden er ook concert-ouvertures geschreven door componisten als Felix Mendelssohn-Bartholdy en Johannes Brahms, zodat dit op de duur ook een nieuw, zelfstandig genre werd. Door hun kortere duur en geringer prestige konden ouvertures hun oorspronkelijke functie echter nooit volledig van zich afschudden. Na de opener volgt een concerto, en dat was al een ander paar mouwen. Vele heren en nog meer dames kwamen naar de concertzaal om hun favoriete solist te bewonderen. Virtuositeit is van alle tijden, maar in de romantiek werd ze tot een cultus verheven. Paganini en Liszt staan symbool voor de (vaak ook erotische) aantrekkingskracht die van solisten kan uitgaan; hun kunnen raakt zowel het bovenmenselijke als het duivelse. Het virtuoze soloconcerto is het vehikel bij uitstek voor deze adoratie van talent en hard werk. De solist is als de entrepreneur: verdiensten (ook financieel) zijn niet langer verbonden aan geboorte in een adellijk geslacht zoals in het ancien régime, maar aan de prestaties van het individu. Het 19e-eeuwse concerto celebreert de burgerlijke waarde van het individualisme. De romantische symfonie is dan weer de uitdrukking van het belang dat daarnaast ook aan de collectiviteit gehecht wordt. Het orkest is de afspiegeling van de maatschappij, een samenwerkende vennootschap die weliswaar

met strakke hand geleid wordt door een dirigent. Omwille van het gemeenschappelijk (muzikaal) belang reageren alle musici op de aanwijzingen van de dirigent, een beroep dat pas in de romantiek ontstaat. De 19e-eeuwse burgers verzamelen zich in steeds groter wordende concertzalen, en de symfonie is het belangrijkste symbool voor hun pas verworven sociale, politieke, economische en culturele macht. Leve het kapitalisme en het liberalisme, *alle Menschen werden Brüder!*

Benjamin Britten's *The Young Person's Guide to the Orchestra*, opus 34 (1946) is eveneens een aandachtstrekker, en dus een perfect openingsstuk. De educatieve dimensie primeert op de muzikale. Weliswaar is dit een prachtige compositie, maar de didactische intentie staat een absoluut-muzikale inhoud en impact in de weg. Britten gidst zijn (jonge) toehoorders doorheen de klankwereld van het orkest. Hij maakt daarvoor gebruik van een thema uit Henry Purcell's toneelmuziek voor *Abdelazer* (1695). Dit thema wordt eerst door het volledige orkest voorgesteld, en daarna door de afzonderlijke groepen (achtereenvolgens houtblazers, koperblazers, strijkers en percussie). Daarop volgen dertien variaties op dit thema, met telkens een ander instrument op de voorgrond. Nadat Britten het orkest zo helemaal uiteen haalde, plaatst hij alle instrumenten terug samen in een afsluitende grandioze fuga op een variante van het Purcell-thema. Ondanks het feit dat de gesproken commentaren vandaag meestal weggelaten worden, behoudt dit werk door zijn systematische stap-voor-stap opbouw een hoog demonstratief gehalte.

Wim Henderickx presenteert vandaag voor het eerst zijn gloednieuwe *Hoboconcerto 'Empty Mind 1'* uit 2014. De ondertitel refereert aan een compositie voor hobo

en electronics uit 2013, waarop dit werk voortbouwt. Mobiliteit is een belangrijk uitgangspunt voor dit concerto. De solist verplaatst zich tijdens de uitvoering, en ook de elektronica maakt de klanken mobiel. Klanken worden via een microfoonje opgenomen, eventueel via software getransformeerd en dan naar de verschillende luidsprekers gestuurd. Deze zogenaamde spatialisatie laat de klanken dus letterlijk doorheen de volledige concerttruimte wandelen: ze komen langs alle kanten op de luisteraar af, in plaats van slechts frontaal vanaf het podium. Het concerto is nog in andere opzichten mobiel. De epiloog (*Epilogue*) moet per definitie op het einde worden uitgevoerd, maar de volgorde van de vijf voorafgaande delen is vrij te kiezen. Ook binnen elk deel is er een afwisseling tussen strikt gecomponeerde en genoteerde muzikale inhoud, en passages waarin de solist vrij met het muzikale materiaal mag omspringen.

Dmitry Shostakovich voltooide zijn *Symfonie nr. 10*, opus 93 in 1953. Na de Oktoberrevolutie van 1917 kende de Sovjet-Unie een korte periode van vrijheid en politiek, wetenschappelijk en cultureel experiment. Na de machtsovername door Stalin moesten kunstenaars opnieuw strikt in de pas lopen. De marxistische boodschap moest primeren, maar op muzikaal vlak greep Stalin paradoxaal genoeg terug naar de meest conservatieve muzikale modellen uit de 19e eeuw, met voorop de romantische symfonie. Die symfonie kreeg een nieuw ideologisch vernisje, maar ze kon haar bourgeois afkomst niet verloochenen. De première van Shostakovich' *Symfonie nr. 10* vond plaats op 17 december 1953, negen maanden na Stalins dood. De componist maakte zelf een vergelijking tussen dit werk en de persoon en de verschrikkingen van

deze dictator. Zo omschreef hij het tweede deel als een portret van de gehate leider. Het meeste werk voor deze symfonie was echter al voor Stalins dood geleverd, zodat een direct verband niet voor de hand ligt. Via de Duitse letterbenamingen voor toonhoogten smokkelde Shostakovich daarentegen weer hoogst persoonlijke biografische allusies in het werk, onder meer naar een van zijn studentes compositie waarop hij toen heimelijk verliefd was. En ook de handtekening van de componist zelf, het D-S-C-H motief (waarbij 'S' voor 'Es' staat), is zoals in zovele van zijn andere werken uit die tijd onvermijdelijk. Het wordt reeds geanticipeerd in het eerste deel, is prominent aanwezig in het derde deel en zorgt voor een triomferende afronding van het vierde en laatste deel. De tweede beweging is een onrustig scherzo, de derde beweging een contemplatieve 'Nachtmuziek'. Dit is niet de enige referentie aan de symfonische wereld van Gustav Mahler, wiens verdraaide marsmuziek en andere sarcastische vertekeningen als uitlaatklep (en als subtiële subversie?) fungeerden voor een componist die zich slechts node naar de richtlijnen van het regime schikte.

Mark Delaere

Muziekpedagogie

Alhoewel Britten's *The Young Person's Guide to the Orchestra* ongetwijfeld met pedagogische bedoelingen werd geschreven, klinkt het allesbehalve 'pedagogisch', een begrip dat niet zelden als een synoniem voor 'saai en belerend' wordt aanzien. Verstaat men onder pedagogiek de wetenschappelijke studie van de opvoedkunde, dan is de pedagogie de praktische beoefening ervan en ook muziek maakt daar al van oudsher deel van uit. De Oude Grieken waren vermoedelijk de eersten die naast de opvoedkundige vooral ook de ethische waarde van muziek onderkenden. Plato achtte muziek zelfs onmisbaar voor de vorming van goede staatsburgers. In de vroege middeleeuwen ontstonden allerlei scholen (domscholen, kloosterscholen ...) waar naast Latijn en uiteraard godsdienst, muziek (het gregoriaans) een belangrijke plaats innam. De *musica* maakte, samen met de *grammatica*, de *retorica*, de *dialectica*, de *aritmética*, de *geometria* en de *astronomia*, deel uit van de 'septem artes liberales' die het leerprogramma vormden van wat zou kunnen opgevat worden als een soort hoger middelbaar onderwijs. Dat met Luther, die een fel muziekliefhebber was en zelf vele koraalmelodieën schreef, en met de grote pedagoog Melancton de muzikale vorming nog belangrijker werd, hoeft niet te verbazen. Zij waren de wegbereiders van de zogenaamde kantorijen; schoolkoren aangevuld met volwassen liefhebbers die onder leiding van een cantor de godsdienstige plechtigheden verzorgden. De cantor (een functie die zowel Kuhn als Bach en vele anderen uitoefenden) werd dan ook een invloedrijke figuur. In de periode van de verlichting (18e eeuw) moest de muziek haar centrale plaats in het opleidingsprogramma prijsgeven ten voordele van de natuurwetenschappen. J.J. Rousseau

bleef echter het belang van de muziekpraktijk en de improvisatie verdedigen in zijn *Emile*; net als de pedagogen Pestalozzi (1746-1827) en Fröbel (1782-1852). In de 19e en begin 20e eeuw werden oude volksliederen op grote schaal (ook onder de jeugd) verspreid. Deze vormden de basis van de muzikale opvoeding. In Duitsland wekte deze 'Muische Bildung', gepromoot door Georg Götsch (1895-1956), de belangstelling van componisten zoals onder meer Hindemith, Distler, Pepping, Bornefeld. In Engeland ontstond onder impuls van Arnold Dolmetsch (1858-1940) een eerste soort revival van de oude muziek en instrumenten. Edmund Fellowes (1870-1951) bezorgde de Engelse madrigalen een tweede leven. Hun opzoekingen wierpen al vlug hun vruchten af op de praktijk van het musiceren (kamermuziek, vocale ensembles ...) en beïnvloedden in sterke mate zowel het amateuristische als professionele muziekonderwijs en dat niet alleen in Engeland maar intussen zelfs zowat overal ter wereld.

Johan Huys

deFilharmonie

concertmeester
Wouter Vossen

eerste viool
Eric Baeten
Peter Manouilov
Yuko Kimura
Claire Lechien
Mara Mikelsone
Christophe Pochet
Natalia Tessak
Guido Van Dooren
Lev Adamov
Keren-Peta Lorier
Ewoud Mahler
Judith Peersman
Floris Uytterhoeven
Alexandra Van Beveren
Eva Vermeeren

tweede viool
Orsolya Horvath
Frederic Van Hille
Xu Han
Liesbeth Kindt
Ilse Pasmans
David Perry
Lydia Seymourtier
Marjolijn Van der Jeught
Maartje Van Eggelen
Eva Ackerman
Laure Bardet
Jesus Dario Dorado Gonzalez
Hanneke Verbueken
Jeroen Vernimmen

altviool
Sander Geerts
Barbara Giepner
Rajmund Glowczynski
Wieslaw Chorosinski
Marija Krumes
Krzysztof Kubala
Luis Damian Ortiz Garcia
Bart Vanistendael
Natalie Glas
Alexander Pavtchinskii
Dmitri Ryabinin
Jasmien Van Hauthem

cello
Raphael Bell
Olivier Robe
Dieter Schützhoff
Birgit Barrea
Claire Bleumer
Diego Liberati
Maria Mudrova
Jolien De Ley
Rares Mihaiescu
Karen Schudde

contrabas
Christian Vander Borght
Jaroslaw Mroz
Tadeusz Bohuszewicz
Julita Fasseva
Jeremiusz Trzaska
Ben Faes
Vadzim Malneu
Eva Vavrinecz

fluit
Gudrun Bourel
Charlène Deschamps
Peter Verhoyen

hobo
Eric Speller
Sébastien Vanlerberghe
Dimitri Mestdag

klarinet
Nele Delafonteyne
Ria Moortgat
Benoit Viratelle
NN

fagot
Oliver Engels
Bruno Verrept
Tobias Knobloch

hoorn
Stefan Henke
Koen Cools
Zachary Cramer
Koen Thijs

trompet
Alain De Rudder
Luc Van Gorp
Steven Verhaert

trombone
Bart Van Nieuwenhuyze
Francisco Jose Leal Velada Couto
Roel Avonds

tuba
Bernd Van Echelpoel

pauken
Pieterjan Vranckx

percussie
Manuel Martinez Navarro
Jaume-Blai Santonja Espinos
Mieke Buekers
Tom De Cock
Paul Moreau
Stijn Vanderhoeft
Simon Weetjens

harp
Samia Bousbaine

celesta
Yutaka Oya

Marcel Ponsele © Michiel Hendryckx

zo 11.01.15 / 20.00 / Concertzaal
**il Gardellino & Bart Naessens /
Händel. Orgelconcerti**

Op één dag gaan we in vijf concerten kriskras door vijf eeuwen Engelse klaviermuziek met enkele van de meest getalenteerde spelers van nu. Van het hof van Henry VIII naar onze eeuw, over de Engelse virginalisten, Händel (met il Gardellino!) en de ontluikende Engelse romantiek: dit wordt een trip om niet snel te vergeten.

Sir Mark Elder © Russell Hart

di 03.03.15 / 20.00 / Concertzaal
Hallé Orchestra / Elgar. Enigmavariaties

Het uitmuntende Hallé Orchestra uit Manchester kan niet ontbreken in een Brits seizoen. In Brugge spelen ze Schumanns *Pianoconcerto*, dat virtuositeit combineert met een breed uitgesponnen lyriek en dramatiek. De virtuositeit vindt een vervolg in de *Enigmavariaties* van focuscomponist Edward Elgar, die hiermee een van de meest raadselachtige composities ooit heeft geschreven.

BESTEL UW TICKETS NU OP

WWW.CONCERTGEBOUW.BE
+32 70 22 33 02 / IN&UIT 17 ZAND 34
BRUGGE

Praat na de voorstelling gezellig na in het Concertgebouwcafé of vertel ons wat u ervan vond op Facebook of Twitter (@concertgebouwbr).

Gezellig tafelen voor of na een voorstelling met een verrassing op vertoon van het concertticket. www.concertgebouw.be/services.

 Vlaanderen
verbeelding werkt

 west-vlaanderen
de gebreven provincie

BRUGGE

 STADSDEEL BRUGGE

FLUXYS

DeMorgen.

Knack

Klara

COBRA
be

 FOCUS|WTV